

Nr 195

Av herr Holmberg m. fl., *angående utredning och förslag om anläggande av metallindustri i Ådalen.*

Sysselsättnings- och befolkningsutvecklingen i Ådalen blir allt bekymmersammare, främst för människorna själva, men också för kommunala och övriga myndigheter. Vid årsskiftet 1953/54 uppvisade Kramfors stad en befolkningsminskning på 325 personer och ådalskommunerna Kramfors, Högsjö, Ytterlännäs och Bjärträ en minskning med sammanlagt 548 personer.

Enligt senaste befolkningsstatistiska uppgifter har Kramfors stad under 1954 minskats med ytterligare 355 personer och ådalskommunerna Kramfors, Bjärträ, Högsjö, Ytterlännäs, Norsström och Boteå med sammanlagt 704 personer. Stadens befolkning, som nu uppgår till 13 113, avtappades under 1954 på 920 personer, som avflyttade från staden, medan inflyttningen stannade vid 544. Utan tvekan är huvudparten av de avflyttade sådana, som tvingats flytta på grund av bristande arbetstillgång.

Den av arbetsmarknadsstyrelsen tillsatta s. k. Kramforsutredningen har gjort en tämligen ingående inventering av läget. I dess betänkande erinrades om att inte ens under krisen på 1930-talet avflyttningen var så stor som under de senaste åren. 1937 hade exempelvis det dåvarande Gudmundrå en befolkning på 15 300. Enligt utredningens befolkningsprognos kommer antalet åldringar fram till 1965 att öka med 764 personer i staden och med 350 i området i övrigt. År 1965 kommer åldringarnas antal i staden att utgöra 21 procent av åldersgruppen 15—65 år mot 13 procent 1950.

Vad beträffar skogsindustrierna i Kramfors så har antalet inom dessa sysselsatta minskats med 600 personer under tiden februari 1951—augusti 1954. Härtill kommer att den s. k. strukturrationaliseringen inom dessa industrier ännu inte avslutats. Stora omändringsarbeten pågår vid samtliga massafabriker i staden, och det är troligt att antalet anställda kommer att minskas med ytterligare omkring 300 à 400 personer. Cellulosakoncernen, som under krigskonjunkturen hade omkring 1 700 anställda, räknar med att komma ned till sammanlagt 900 à 950 när rationaliseringsprogrammet genomförts.

Enligt kramforsutredningen föreligger redan nu ett arbetskraftsöverskott på sammanlagt 1 100 personer inom hela området, fördelat på 1 000 kvinnor och 100 män. År 1958 beräknas överskottet uppgå till 2 000, fördelat på 1 100 kvinnor och 900 män, och år 1963 räknar man med 1 300 »överflödiga»

män och 1 200 dito kvinnor. Inom staden är motsvarande siffror: 1953 100 män och 500 kvinnor = 600; 1958 600 män och 600 kvinnor = 1 200; 1963 700 män och 600 kvinnor = 1 300.

Ensidigheten inom näringslivet är så utpräglad, att de småindustrier som finns inom området har mycket ringa betydelse ur arbetskraftssynpunkt. Några bilverkstäder och ett par småbåtsvarv är praktiskt taget de enda företagen vid sidan om skogsindustrierna. Staten äger visserligen ett företag, beläget på gränsen mellan Kramfors och Högsjö, Gustavsbergs dockanläggning, men det är uthyrt till ett företag i Sundsvall som huvudsakligen använder det som reserv och komplement till huvudföretaget.

Hela denna utveckling pekar på nödvändigheten av kraftfulla ingripanden från det allmännas sida. Det är nödvändigt främst av omtanke om de många arbetande, som successivt ställs utan arbete och reguljära utkomst-möjligheter. Men det är erforderligt också med hänsyn till att avfolkningen oavbrutet ökar de berörda kommunernas ekonomiska svårigheter.

Den tanken har framförts, att man i ådalsområdet borde upprätta metall-industri av sådan omfattning, att den kunde uppsuga arbetskraftsöverskottet. Man kan härvid stödja sig på norrlandskommittén, som kraftigt betonat vikten av differentiering och utbyggnad av det norrländska näringslivet, men också på de goda erfarenheterna av järn- och metallindustrier i Norrland (Norrbottnens Järnverk i Luleå, Hägglund och Söner i Gullänget). På sistone har ytterligare ett moment tillkommit, nämligen nödvändigheten att på platsen omskola friställd arbetskraft. Man har t. ex. i Kramfors det egenartade förhållandet, att det försiggår omskolning till verkstadsarbetare i arbetsmarknadsorganens regi — men arbete i det nya yrket finns inte att få i hemorten.

Norrlandskommittén har pekat på en rad metallprodukter, som med fördel skulle kunna tillverkas i denna del av landet. Bland dessa kan nämnas traktorer. Jordbrukets mekanisering har medfört en starkt ökad efterfrågan på sådana, vilket bl. a. ledde till en ökning av importen från 9 305 traktorer 1950 till ett värde av 50,8 miljoner kronor till 14 721 traktorer 1952 till ett värde av 89,8 miljoner kronor. Här är utan tvekan fråga om en produkt som i huvudsak kunde tillverkas inom landet. En traktor-industri, förlagd till Norrland, skulle därtill med fördel kunna kompletteras med tillverkning av maskiner för skogsbruket. Otänkbart vore inte heller att en sådan industri, förlagd exempelvis till Ådalen, kunde anpassa en del av sin produktion till den tillverkning, som äger rum i Gullänget, och att Ångermanland härigenom framdeles kunde bli ett nytt centrum för metall-industri i vårt land.

De sekelgamla bittra erfarenheter, som befolkningen har av s. k. enskild företagsamhet och som nu ånyo gör sig påminda med tilltagande skärpa, accentuerar vikten av att det för Ådalens vidkommande blir fråga om initiativ från det allmännas sida för att skapa nya sysselsättnings-

möjligheter och därigenom bereda alla som önskar det utkomstmöjligheter i hemorten.

Vi föreslår,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning med förslag om bildandet av ett statligt företag, med uppgift att i Ådalen, företrädesvis inom Kramfors stad, anlägga metallindustri för tillverkning av traktorer och i kombination härmed andra lämpliga produkter, exempelvis maskiner för skogsbruksändamål.

Stockholm i januari 1955

Helmer Holmberg

H. Hagberg

Gustav Johansson
